

„...Zvolna začínám chápat, jak se asi cítí oliva v martini...“

Výstava „Oliva v martini“ se týká cestování (ať již fyzického nebo literárního nebo přeneseného ve smyslu transformace a iluze) a s cestováním souvisejících i odkloněných prožitků. No fakt, Alena Kotzmannová ráda cestuje a fotí, možná částečně i cestuje, aby fotila, ale nikdy nefotí tak, aby ukázala, že cestovala (i když v této výstavě si i na to trochu hraje). Nezachycuje charakterické rysy místa, nesnaží se o obrazovou rozmanitost. V základní vrstvě všech jejích fotografií je jeden obraz, který jí chválabohu brání cvakat spouští na všechny světové strany. Také na výstavě je jen „jeden“ hotel, Hotel del Centro. Ať už jsou fotografie pořízeny kdekoliv, máme silný dojem, že s hotelem pevně souvisejí. Kotzmannová dokázala oprostít médium fotografie od služebnosti dokumentaci vizuální skutečnosti a její imitaci i od popírání obého. Místo toho si s fotoaparátem pohrává **jako** s kapsou, kam pečlivě ukládá drobné věci, které jí připomínají jisté momenty i události. Sebraný fetiš si spíše půjčuje, než by ho soukromě užívala, zachází s ním **jako** se surovinou, kterou dále transformuje, aby mohla být zveřejněna jinak než **jako** jedna vzpomínka a přitom byla stále schopna přenosu.

Ani Lenka Vítková nepracuje „se svým médiem“ tak, „jak se má“. Vystudovala jazykovědu a maluje redukovanou barevnou škálou s černými kontrasty a holými místy nenatřeného řídkého plátna. Zaměňuje literaturu za obraz a naopak, ale nikdy ne graficky, raději významově. Tady došlo až na koláž. Skoro nerozlišitelně mísí vlastní textové útržky s literárními, což se ovšem nemusíte vůbec dozvědět a proč taky. Ani ona nechce říct všechno. Doslovnost se nedá vydržet stejně **jako** velké pravdy. Texty jsou vybrány s neuvěřitelným citem pro míru. Pohybují se přesně na hranici nedořečenosti a přeneseného sdělení. Máte chuť si je hned zapsat do deníku a přitom je jasné, že nevznikly ze zápisků, ale jen volným sebráním, v souhře zkušenosti, vzpomínky i náhody. Ta lehkost je zřejmá.

Obě autorky na výstavě spojuje především smysl pro děj, útržky děje a schopnost pro vytváření prostředí pro kousky potenciálních dramát, jejichž konce se liší od člověka k člověku. Název „Oliva v martini“ volá po interpretacích, **jakoby** právě v názvu byla obsažena hesla pro rozkrytí výstavy. Na olivu jsme sváděni hledět **jako** na detail celku, svou neprůhledností, tvarem a absorpcí strhuje více pozornosti a účinku než alkohol, který je vnímán (pokud je) **jako** samozřejmost, **jako** prostředí pro olivu. Stejně tak i fotografie Aleny Kotzmannové mají svou olivu, která dělá ze samozřejmosti kánon, řád, i když ne zrovna racionální. Svou verzi skutečnosti nenabízí **jako** jednu z možností, ale **jako** pro ni možnost jedinou. Takto to prostě na tom obraze musí být. A přesto tato jistota nepotlačí možnost dalších individuálních projekcí diváka. I když srovnáme-li její výstavu „Klasika“ na Staroměstské radnici s touto, zdá se nám na chvíli, že oproti statické neotřesitelnosti „Klasiky“ zde opravdu cestujeme v jakémsi, byť nejistém, čase. Aura díla je tady více potlačena ve prospěch náznaku záznamu. **Jakoby** autorka chtěla odvést pozornost navenek snazší uchopitelností a přístupností díla, které jsou však relativní. Instalace je díky tomu odhmotněnější a „ledabylejší“, otevřena více okolním vlivům a náhodě. Nemá to vypadat **jako** celý svět, ale jen jeho část. Oliva v martini. Také podbízivé řazení „snímků“ z Mexika (z epizody strávené v hotelu, kde se přímo nabízí i díky své černobělosti nějaké dějové klišé filmu z 50. let) odvrací soustředění směrem k pomíjivé torzalitě a „normálnosti“ místo mrazivé nadčasovosti „Klasiky“. Alena Kotzmannová má ráda záhadu a kde není, tam ji odhlédnutím od všeobsažného celku udělá, aniž by pak v pozadí rušilo autorské gesto. Vše se děje přirozeně a

nenásilně **jakoby** bez ošetření a s pocitem, že tyto divné stavy věcí jsou samozřejmou součástí viděného světa. A ony nakonec i jsou. Přesně, jak bylo deklarováno v tiskové zprávě: servírujeme-li olivu v martini, není to totéž **jako** martini s olivou.

Propojení díla obou autorek v jediné instalaci, kterou je nutno vnímat i vně galerie, se neodehrává na principu opakování či doplňování, ale na principu paralelního běhu asociací, často jen tušených a konkrétně neurčitelných, které se místy protnou. Texty Lenky Vítkové se tváří **jako** popisky, ale skáčou si formálně i obsahově kam se jim zlíbí. Poměry částí a celku jsou beztak zmateny. Hierarchie se chovají anarchisticky: oliva v martini, martini v hotelu, hotel na ulici, fotky hotelu v hotelovém lobby, útržky z knihy přečtené v hotelovém pokoji... I kdyby jste pohledem zevnitř uvěřili, že fotografie jsou „pravé“ a texty pravdivé, z pohledu zvenčí to vše smete pocit iluze, na níž celá instalace stojí tak **jako** je tomu vždy u Aleny Kotzmannové. I uvnitř, ve snaze přečíst příběh, mnohé nehraje. Začínáme dejme tomu mexickou krajinou, která je ale kompozičně nápadně podobná chinoiserii vedle. Relativizace místa a osobní zkušenosti nabírá na obrátkách. Závěsy v pokojích (kdoví odkud), věčné pohledy odněkud někam (základní iluzivní princip): do hotelového lobby, do pokoje přes žaluzie, zadním oknem auta do krajiny, utopistická architektura obřího paláce tyčícího se nad městem **jako** tečka. Tečka za fikcí, která černobíle skrývá rozdíly a klame zdánlivými podobnostmi a která se také trochu směje těm, kteří se stále snaží ostře vymezovat pravdu a smyšlenku.

Iluze, noblesa, martini dry.

Edith Jeřábková